

Mroczkowski, Ireneusz

Od redakcji : czterdziesty tom „Studiów Płockich”

Studia Płockie 40, 9-12

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZTERDZIESTY TOM „STUDIÓW PŁOCKICH”

Artykuł ks. bpa Piotra Libery (*Hojność prastarego Kościoła płockiego*), który otwiera niniejszy, czterdziesty tom „Studiów Płockich”, pozwala nie tylko wrócić pamięcią do bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae populus* (1992), ustanawiającej przed dwudziestu laty nową strukturę diecezjalną w Polsce, ale także spojrzeć na bieżące wyzwania Kościoła płockiego w kontekście historii. W perspektywie rozpoczętego 43. Synodu Diecezji Płockiej warto zapoznać się z uwagami Pasterza diecezji płockiej na temat poprzedniego Synodu, ówczesnych problemów Kościoła i społeczeństwa, a przede wszystkim docenić postawę hojności, którą Ksiądz Biskup odnosi do całej wspólnoty Ludu Bożego na Mazowszu płockim i Ziemi Dobrzyńskiej.

Dzisiaj ta wspólnota wezwana jest – wraz z całym Kościołem – do pogłębienia wiary w ogłoszonym przez Benedykta XVI Roku Wiary. Pomoże w tym lektura artykułu ks. Waldemara Turka („*Wierni wzmacniają się przez wiarę*” [*De utilitate credendi* 1, 2]). Autor, wybitny znawca życia i pism św. Augustyna, nie tylko pokazuje wpływ Biskupa z Hippony na List apostołski *Porta fidei*, ale wprost konkretyzuje cele Roku Wiary. Okazuje się, że myśl Ojców Kościoła nie starzeje się, co potwierdza również artykuł księży: Leszka Misiarczyka i Pawła Sprusińskiego (*Warunki powrotu ‘lapsi’ do wspólnoty kościelnej według Cypriana z Kartaginy*). Kiedy po 1989 roku Kościół w Polsce stanął przed koniecznością oceny lustracji, sytuacja stała się podobna do tej z czasów św. Cypriana, gdy pasterze Kościoła musieli uporać się z oceną tych, którzy zaparli się Chrystusa.

O umiłowaniu Kościoła i papieża traktuje artykuł ks. Romana Mosakowskiego. Autor przedstawia nauczanie bł. arcybiskupa A. J. Nowowiejskiego (*Miłość Kościoła i jedność z Ojcem świętym w życiu i nauczaniu A. J. Nowowiejskiego*). Warto zwrócić uwagę, że dla Biskupa Męczennika z Płocka papież jest ojcem świętym, a nauczanie na jego temat poparte jest zawsze odniesieniem życiowym. W Kościele, w którym panują takie odniesienia, nie przemija obowiązek trwania przy chorych. Wypełnia się go poprzez sakrament namaszczenia chorych. O jego nieprzemijającej wartości, ale także współczesnych uwarunkowaniach sprawowania, przypomina ks. Andrzej Rowecki (*Namaszczenie chorych, czyli służba Chrystusowi w cierpiących*).

Ks. Leszek Misiarczyk prowadzi z kolei naszą myśl ku początkom monastycyzmu syryjskiego (*Antyczny monastycyzm syryjski*). Warto przeczytać ten artykuł nie tylko po to, aby przekonać się, jak rozwijał się monastycyzm chrześcijański w kraju, w którym dzisiaj dominuje islam, a chrześcijanie boją się o swoją przyszłość. Autor ukazuje w nim również bogactwo literatury chrześcijańskiej, tworzonej w języku syryjskim, który do średniowiecza był językiem oficjalnym. Późniejsza dominacja islamu w Syrii zatarała pamięć o wielu rękopisach, które dzisiaj – powoli odkrywane – świadczą o bogactwie antycznego chrześcijaństwa syryjskiego. Z odkrywaniem pierwotnych znaczeń mamy do czynienia także w artykule Karoliny Olszewskiej (*Rozumienie postaci Goga i Magoga w Biblii i literaturze pozabiblijnej*). Autorka próbuje zidentyfikować parę najbardziej zagadkowych postaci biblijnych, które spotykamy zarówno w Pięcioksięgu i księgach historycznych, jak również u proroków i w Apokalipsie.

Filozoficzno-socjologiczny dział „Studiów Płockich” otwiera artykuł ks. Tadeusza Rutowskiego (*Racjonalność wiary chrześcijańskiej*), szczególnie wart polecenia w Roku Wiary. Autor zastanawia się nad prawdziwością wiary z punktu widzenia filozoficzno-poznawczego. Szukając uzasadnionych racji, do których wiara chrześcijańska się odwołuje, ks. T. Rutowski podejmuje problem roli filozofii realistycznej w wierze chrześcijańskiej, bada racjonalność Starego i Nowego Testamentu oraz sam fakt zmartwychwstania Chrystusa.

Równie istotny problem podejmuje ks. Wojciech. Góralski (*Spór o miejsce i rolę wartości w prawie. Koncepcje prawnonaturalne i pozytywistyczne*). Autor referuje spór pomiędzy reprezentantami różnych stanowisk w kwestii roli wartości w prawie. Rozstrzygnięcie tego sporu ma kolosalne znaczenie dla interpretacji rządów prawa, źródeł prawa, obowiązywalności norm prawa i granic obowiązku posłuszeństwa wobec prawa. Z kolei ks. Paweł Niewinowski, filozof przyrody, podejmuje temat z pogranicza ekoetyki i filozofii edukacji (*Aksjologiczne aspekty relacji człowiek-natura-technika. Refleksje edukacyjne*). Autor słusznie zwraca uwagę na normatywny charakter relacji człowieka z przyrodą i techniką. Szczególnie ważne jest pokazanie tego w szkolnej dydaktyce przy nauczaniu przedmiotów przyrodniczych. Ks. P. Niewinowski postuluje odkrywanie waloru humanizacyjnego w szkolnym kształceniu. Wieloetapowe nabywanie wiedzy i umiejętności jest ściśle skorelowane z kształtowaniem postaw i wzbudzaniem motywacji.

Do znaczenia wartości w opiniach maturzystów odnoszą się tezy dwu artykułów ks. Janusza Mariańskiego. W pierwszym (*Opinie i wyobrażenia o przyszłości moralnej społeczeństwa polskiego [1994-2009]*) autor omawia opinie maturzystów dotyczące ich przewidywań na temat rozwoju moralnego społeczeństwa. Więcej niż połowa ankietowanych maturzystów w Polsce przewiduje spadek znaczenia takich wartości niematerialnych, jak rodzina,

szczeście, uprzejmość, sprawiedliwość, moralność i religijność. Prawie połowa maturzystów przewiduje wzrost znaczenia wartości związanych z materialną stroną życia. Warto jednak zaznaczyć, że prawie połowa młodzieży życzy sobie wzrostu znaczenia rodziny, a jedna czwarta – znaczenia religijności. W drugim artykule (*Postawy maturzystów wobec śmierci [1994-2009]*) znajdujemy potwierdzenie rozpowszechnionego przekonania, że młodzież znacznie częściej myśli o sensie życia, niż o śmierci. O ile o sensie życia nie myśli wcale, lub bardzo rzadko, tylko 14,5% ankietowanych, to o śmierci nie myśli prawie połowa młodzieży polskiej, badanej na przełomie drugiego i trzeciego tysiąclecia.

Część historyczną „Studiów Płockich” otwieramy artykułem ks. Jana Cegłowskiego (*400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki*). Artykuł powinien dać do myślenia współczesnym strategom duszpasterstwa młodzieży. Autor opisuje płockie i ogólnopolskie obchody czterechsetlecia śmierci św. Stanisława Kostki w latach 1966-1967. Widziane z dzisiejszej perspektywy, potwierdzają mądrość ówczesnych duszpasterzy, którzy nie załamywali rąk wobec komunistycznej inwazji propagandowej, ale precyzyjnie budowali ideał młodego chrześcijanina na życiu i kulcie św. Stanisława. Oby lektura artykułu natchnęła podobną myślą odpowiedzialnych za współczesne duszpasterstwo młodzieżowe.

Równie ciekawy artykuł, tym razem z okazji 150 rocznicy Powstania Styczniowego, przypadającej w 2013 roku, prezentuje Nina Kassin (*Początkowa faza kasaty klasztorów diecezji płockiej [1864-1865]*). Po 150 latach od upadku Powstania warto przypomnieć cenę, jaką zapłaciło duchowieństwo polskie, w tym szczególnie zakonne, za obronę polskość. Można mieć nadzieje, że artykuł zainteresuje zwłaszcza duszpasterzy młodzieży. Dostają bowiem do ręki konkretną wiedzę, najlepsze narzędzie do korygowania wszelkich fałszerstw historycznych.

Podobnie jest z artykułem Mariusza Celmera, młodego historyka z Makowa Mazowieckiego, który pisze o służbie wojskowej alumnów w czasach komunistycznych (*Służba wojskowa alumnów Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku w latach 1965-1980 [Zarys problemu]*). Jakkolwiek zakres restrykcji wobec kandydatów do kapłaństwa w drugiej połowie XX wieku jest nieporównywalny do tego, co robiły władze carskie wobec zakonników, to taktyka walki z Kościołem zwykle rozpoczynała się od ograniczania obecności osób duchownych w życiu narodu.

W części historycznej „Studiów Płockich” zamieszczamy także artykuły, które mogą być przydatne w pracach rozpoczętego w bieżącym roku 43. Synodu Diecezji Płockiej. Ks. Michał M. Grzybowski (*Kongres księży dziekanów w Pultusku z 1785 r.*) opisuje pierwsze zebranie księży dziekanów, które zwołał bp Krzysztof Szembek po objęciu biskupstwa płockiego w 1785 roku. Kongregacja księży dziekanów – jak ją nazywano wówczas – stała się

okazją do precyzyjnego określenia zadań dziekańskich w diecezji płockiej. Czytając dzisiaj nadzwyczaj realnie i precyzyjnie opisane zadania, widzimy nie tylko problemy ówczesnego Kościoła, ale również starania o jego ciągłą reformę. Z kolei artykuł Leszka Zygnera (*Działalność synodalna biskupów płockich w XIV-XV w.*) wnosi zasadniczą wiedzę na temat nieznanych synodów w historii diecezji.

W tej części drukujemy też wywiad przeprowadzony przez ks. dr. Włodzimierza Piętkę z ks. prof. dr. hab. Czesławem Rychlickim, który przed czterdziestu laty zakładał Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne w Płocku. Zważając na to, że pół wieku temu rozpoczęto Sobór Watykański II, powstałe zaledwie kilka lat po jego zakończeniu Soborowe Studium, włączone w struktury ówczesnej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie i przeznaczone początkowo do formacji kapłanów, uznać trzeba w tamtych warunkach polityczno-społecznych za dzieło opatrnościowe. Dało ono później możliwość kształcenia także świeckich teologów, tak bardzo potrzebnych zwłaszcza wtedy, gdy katecheza powróciła do szkoły.

Jak zawsze, „*Studia Płockie*” kończymy recenzjami najnowszych książek płockich autorów (J. Mariański, M. M. Grzybowski, W. Turek). Z kolei inni płoccy recenzenci (P. Niewinowski, R. Bednarczyk, L. Smoliński) prezentują ciekawe pracowania: P. Gutowskiego, J. P. Malickiego OCD, R. Skrzypczaka i R. Scholla.

Niniejszy, czterdziesty tom „*Studów Płockich*” jest ostatnim, który mają zaszczyt redagować dotychczasowi redaktorzy pisma. Jako redaktor naczelny zacząłem moją posługę ponad piętnaście lat temu; ks. Daniel Brzeziński – jako sekretarz redakcji – przed siedemnastu laty. W tym miejscu serdecznie dziękuję dotychczasowemu sekretarzowi redakcji, ks. prof. dr. hab. Danielowi Brzezińskiemu za rzetelną i kompetentną pracę. Wdzięczny jestem także członkom redakcji: ks. prof. dr. hab. Wojciechowi Góralskiemu, od którego przejąłem obowiązki redaktora naczelnego, oraz ks. prof. dr. hab. Michałowi M. Grzybowskiemu, który od lat jest wiernym autorem naszego rocznika. Dziękuję serdecznie księżom redaktorom technicznym: ks. Januszowi Mackiewiczowi i ks. dr. Tomaszowi Lewickiemu, dyrektorom Płockiego Instytutu Wydawniczego, bez których życzliwości, kompetencji i pomocy finansowej „*Studia Płockie*” by nie istniały. Dzięki wspólnym staraniom w ubiegłym roku udało nam się wprowadzić „*Studia Płockie*” do internetowej bazy Mazowieckich Czasopism Humanistycznych (www.mazowsze.hist.pl). W imieniu własnym oraz członków redakcji dziękuję licznym autorom, tak z płockiego środowiska teologicznego, jak i z Polski, za powierzenie nam owoców swoich badań i przemyśleń. Dziękujemy.

Ks. Ireneusz Mroczkowski